

РЕАДАПТАЦІЙНІ МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ У НИЖНІЙ ЩЕЛЕПІ ПІСЛЯ ВПЛИВУ НА ОРГАНІЗМ СОЛЕЙ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ

Коробчанська А.Б.

*Сумський державний університет, медичний інститут, кафедра патологічної анатомії
Харківський національний медичний університет, кафедра анатомії людини
Науковий керівник: Романюк А.М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри*

Актуальність теми: забруднення довкілля солями важких металів ушкоджує органи ротової порожнини та зростає захворюваність населення.

Мета роботи: вивчити реадaptaційні морфологічні зміни нижньої щелепі під впливом на організм солей важких металів.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження виконане на 36 білих щурах-самцях, отримуючих упродовж 1 місяця солі важкі металів (СВМ), та у період реадaptaції 15, 30, 60 діб. Морфологічні зміни обробляли за стандартними гістологічними методиками. Цифрові дані - за допомогою комп'ютерної програми AtteStat 12.0.5.

Результати дослідження. Гістологічне дослідження будови кісткової тканини нижньої щелепі через місяць після початку вживання СВМ показало пригнічення інтенсивності кісткоутворювальних процесів компактною та губчастою речовин, сповільнення апозиційного росту, порушення осифікації кісткової матриці.

У процесі реадaptaції зазначені зміни кісткової тканини нижньої щелепі не зникають. Проліферативна активність клітин остеогенезу сповільнюється, посилюються резорбтивні зміни тканини кістки. Хрящова тканина зберігає погіршення структури основної речовини, дистрофічні зміни, порушення проліферації хондроцитів.

Після місячного впливу СВМ пригнічуються кісткоутворювальні процеси, зменшується об'ємний вміст первинної спонгїози. У період реадaptaції незначно зменшена різниця з контрольними показниками цього параметру морфометрії виросткового хряща. Проліферативні процеси хряща після впливу СВМ на низькому рівні, період реадaptaції також не призводить до оптимізації цього процесу клітин виросткового хряща. Найбільш виражені негативні зміни хрящових клітин спостерігаються у зоні проліферації, яка зменшується після місячного експерименту. Зона гіпертрофічних клітин, ерозивна зона навпаки розширюються. Ці зміни мають глибокий характер, оскільки проявляються навіть через 60 діб реадaptaції. Ширина зони спокою впродовж періоду реадaptaції відрізняється від показників контрольних тварин незначно. У різці спостерігається значне гальмування дентиногенезу: ширина шару одонтобластів, предентину, дентину зменшується. В одонтоблестах виявляються ознаки пікнозу ядер, в цитоплазмі - гідропічної дистрофії. У міжклітинному просторі розволокнення, набряк сполучної речовини безструктурної консистенції та вигляду.

Упродовж реадaptaції навіть через 60 діб після вживання СВМ виразних ознак покращення процесів дентиногенезу не відбувається.

Висновки. 1. СВМ викликають глибокі морфологічні перебудовчі зміни структури дентину різця та кісткової тканини нижньої щелепі. 2. Реадaptaційний період навіть через 60 діб не призводить до нормалізації морфометричних показників та гістологічної картини досліджуваних органів.